

St'argoménto o l'è stæto ripigiòu da-i români: Plinio o végio, Virgilio e Sidònio, méntre ànche i etrùschi avéivan inpréizo quèsto míto: numeròxi sòn i ezénpi in sciâ ceràmica conservæ a Vetulònia, do IV-I sécolo a.C. e o vâzo de Nikòpoli costudiò a Civita Castellann-a. De òrigine etrùsca – spèce inte tónbe e làpidi seportoàli, còmmè a goàrdia de çénie, e pöi prosegòii in etæ medievåle – sòn i tànti griffi existénti a Perùggia e inte citæ vixinn-e³: griffi co-a tæsta d'àquila, e 'n malòcco in sciâ frònte, oège da cavàllo, bàrba da cràva, crèsta in sciò còllo, àe téize e de spèssò sènsa còa.

Into medioèvo, a religiòn cristiànn-a a no l'arièsce a eliminà do tùtto quèsti scinboli paghén; alòa i repiggia e i trasformà con nèuvi scignificàti in quànte a l'avéiva potènte a necessitæ de raprezentà o sdopiaménto, aparentemènte antitético, de l'òmmo co-o còrpo ma ascì co-o spìrito, a matèia e l'ànima, l'animåle e l'ascético⁴; còmmè a natúa de Gexù divin-n-a e umåna: «Christus est leo pro regno et fortitudine... aquila propter quod est resurrectinem ad astra remeavit».⁵ Trovémmo 'n griffò inte 'n capitèllo, inte l'àtrio da bazìlica de Sànt' Ambrèuxo a Milàn. Ascì into 'divin bestiåio' de Ghigèrmo o Normånno: dòve o griffò o l'esprimme a dòggia natúa de Gexù; e Dànte Alighièri o scrìve⁶: «Lo spazio dentro a lor quattro contenne / un carro, in su due ruote, triunfale / ch'al collo d'un grifon tirato venne».⁷ E o griffò o vègne çitòu da-o sòmmo poèta àtre vòtte, sènpres con l'idèa alegòrica che o Cristo o l'è dòggio: «a dòggia fèa», «a bestia abinelà», «a bifòrme fèa». A raprezentàcion di griffi a contìnoa into Rinasciménto co-i documènti da nobilitæ ò do Dùxe, ma sènsa 'n'incixion ch'a ségge stæta novità ò caraterística, levòu o stémma da nòstra Repùblica. Ciù da vixìn, pùre Goethe into seu Faust (1773), o çità i Arimàspi in lòtta co-i Griffi, pe l'òo de l'òriente.

NÒTTE

¹No se díxe se o l'èa òo vèu, amugiòu scavàndo co-o bécco pertùxi e galerie, ò còse d'atro gènere còmmè a sæa ò o gràn.

²63 a.C.-16 d.C.

³Cortònn-a, Chiusi, Brolio.

⁴S. Isidou, VII sec.; o griffò, scimbòlo de a capaçità de dominà i bàssi istinti.

⁵Cristo o l'è meità lión, perchè o régna e o l'à a fòrsa; e o l'è àquila perchè dòppo a resureçión o mónta in çè maestòzo e dominatò. Òpùre, i griffi én i difensoi de l'òo, intèizo còmmè spìritoåle.

⁶Purgatèuio XXIX-108

⁷O càro o raprezènta a Gèxa tià da-o griffò (ch'o l'è Gexù).

ILLUSTRAZIONI

Dall'alto:

- Grifo alato, chiesa di San Pietro, Tuscania.
- Miniature del canto XXIX - 108 del Purgatorio di Dante Alighieri, Holkham Hall, Lord Lei Leicester Library.
- Allegoria della Chiesa.
- Raffaello, fregio con putti e grifi della pala Baglioni, Museo Nazionale dell'Umbria, Perugia.

